

УДК 343.137

DOI 10.33244/2617-4154.1(14).2024.146-157

Н. А. Лугіна,*канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
та процесу**e-mail: natali.lugina7@gmail.com***ORCID ID 0000-0001-6005-2943;****Л. В. Гонцовська,***здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти,**Державний податковий університет**e-mail: liana_hontsovska@ukr.net***ORCID ID 0000-0001-9747-7689**

ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ

У статті досліджуються особливості досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, в теоретичній та практичній площині. Обґрунтовано актуальність досліджуваної теми з точки зору значного збільшення випадків вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми. Проаналізовано чинне кримінальне процесуальне законодавство України, що стосується досудового розслідування таких кримінальних правопорушень.

Здійснено аналіз початкового етапу кримінального провадження під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, як першої стадії досудового розслідування. Встановлено, що найбільш характерною рисою початку кримінального провадження за фактом торгівлі людьми є проблемно-ситуаційний характер, зумовлений латентністю даного кримінального правопорушення. Окреслено особливість досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, яка полягає в тому, що на момент внесення відомостей до ЄРДР склад такого кримінального правопорушення, як торгівля людьми, може бути неоднозначно визнаний і тому може бути розпочате розслідування інших кримінальних правопорушень, які можуть бути пов'язані з торгівлею людьми. Проаналізовано слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, які найчастіше проводяться під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми. До першої групи було виокремлено: затримання і допити підозрюваних, допити потерпілих, допити свідків, пред'явлення для впізнання підозрюваних, обшуки, огляд

місця події. Констатовано, що основними негласними слідчими (розшуковими) діями, які важливі під час розслідування таких кримінальних правопорушень, є аудіо-, відеоконтроль особи та спостереження за особою, річчю або місцем. Крім того, в статті проаналізовано експертизи, які проводяться під час розслідування такої групи кримінальних правопорушень. Зокрема, найбільш затребуваними вважаємо судово-медичну, судово-психологічну та судово-психіатричну експертизи.

Ключові слова: торгівля людьми, досудове розслідування, слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії, спеціальні знання, кримінальне провадження.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Оскільки реалізація норм Конституції України є основною метою державної політики, то можна стверджувати, що як людина загалом, так і окремо вказані вище категорії підлягають першочерговому та пріоритетному захисту з боку держави в межах політики національної безпеки. Однак наразі продовжують відбуватися посягання на здоров'я та життя людини в різних формах, однією з яких є торгівля людьми.

Варто зазначити, що дуже великих масштабів торгівля людьми досягла наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. Зі свого боку так само в Україні торгівля людьми почала масово фіксуватися з початку 90-х років ХХ століття.

Сьогодні кримінальні правопорушення, пов'язані з торгівлею людьми, є проблемою глобального рівня, яка становить серйозну загрозу правам людини та її гідності, крім того, спричиняючи в різний спосіб інші значні моральні, соціальні та економічні шкоди. Ситуацію з кількісними показниками проявів торгівлі людьми змінило повномасштабне вторгнення росії. Воно змусило багатьох українців покинути свої домівки та переїхати в інші регіони України або за кордон, що одразу значно підвищило ризик стати жертвами такого кримінального правопорушення. З огляду на це ключовим аспектом боротьби з кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з торгівлею людьми, є перш за все їх ефективне досудове розслідування. А тому має бути звернена особлива увага на особливості досудового розслідування таких кримінальних правопорушень в умовах сьогодення. Отже, зважаючи на викладене вище, можна констатувати, що обрана тема має вагоме теоретико-практичне та прикладне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, порушені в працях Ю. П. Аленіна, І. І. Гальоної, П. В. Горбаченко, О. М. Дуфенюк, О. В. Захарової, Д. О. Корінного, К. С. Кравченко, В. В. Лисенка, А. М. Орлеана, О. М. Скрябіна, Т. І. Созанського, В. В. Турока, П. В. Цимбала та інших. Крім того, означеній темі присвятили свої дослідження такі зарубіжні вчені, як А. Т. Галлахер, Х. Д. Клоусон, Т. К. Логан, Д. А. Файнголд, А. Фаррелл та багато інших.

Так, О. М. Скрябін у своїй роботі розглянув особливості розслідування кримінальних правопорушень у сфері торгівлі людьми, де навів рушійні сили та мету вчинення таких кримінальних правопорушень, а також певні аспекти, які мають

важливе значення для підвищення ефективності їх розслідування [2, с. 134]. Зі свого боку К. С. Кравченко дослідила особливості тактики проведення огляду місця події під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, де також визначила основні види доказів, які можуть бути виявлені під час його проведення [3, с. 100].

Однак попередні дослідження в галузі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, не охоплюють усіх аспектів розслідування цього злочину, зокрема процесуальних та криміналістичних особливостей. Крім того, зміни до кримінального процесуального законодавства України вимагають нових досліджень. Тому актуальним є подальше наукове дослідження цієї теми, яке дає можливість краще зрозуміти її та підвищити ефективність розслідування фактів торгівлі людьми.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб на основі комплексного опрацювання кримінального процесуального законодавства України, правозастосовної практики та наукових праць дослідити особливості досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, що буде зроблено за допомогою аналізу певних аспектів відкриття кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми.

Виклад основного матеріалу. Внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань – це початкова стадія всього кримінального процесу, а не лише його досудової частини.

Оскільки початок кримінального провадження є першим етапом досудового розслідування, то варто зауважити, що рисою, яка найбільше характеризує початок кримінальних проваджень за фактами кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, є проблемно-ситуаційний характер, який зумовлений тим, що такий вид злочинної діяльності носить переважно латентний характер. Так, це може спричинювати брак інформації, який негативно впливає на початок кримінального провадження та все подальше досудове розслідування.

Початковий етап кримінального провадження під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, здійснюється відповідно до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Крім того, деякі початкові дії працівників поліції перед внесенням відомостей до ЄРДР регламентуються наказом Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події». Так, відповідно до вказаного нормативно-правового акта «заяви або повідомлення про кримінальні правопорушення, що надійшли до чергової служби головних управлінь Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів поліції, уповноважена службова особа після їх реєстрації в ІТС ІППП (журналі ЄО) невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту реєстрації передає до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до ЄРДР та інформує про це керівника головного

управління Національної поліції чи його територіального (відокремленого) підрозділу поліції або особу, яка виконує його обов'язки» [4].

Отже, всі подальші дії щодо початку кримінального провадження та загалом досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, регулюється КПК України.

Відтак, відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України, «слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань» (далі – ЄРДР) [5]. Отже, момент внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР є відкриттям кримінального провадження.

Варто зазначити, що у випадку, якщо на момент внесення відомостей до ЄРДР склад такого кримінального правопорушення, як торгівля людьми, не може бути однозначно визнаний і правоохоронні органи не мають достатніх доказів, щоб підтвердити, що відбулася саме торгівля людьми, вони можуть розпочати розслідування інших кримінальних правопорушень, які можуть бути пов'язані з торгівлею людьми. Наприклад, вони можуть розслідувати умисні тілесні ушкодження, передачу венеричних захворювань, викрадення особи, сексуальне насильство, примус до статевого контакту або ведення фіктивного підприємництва. Оскільки досить часто інші кримінальні правопорушення можуть бути системою діянь, що складають основний склад торгівлі людьми. На нашу думку, зазначене є особливістю розслідування такого кримінального правопорушення.

Після початкового етапу слідчий приступає до нового умовного етапу досудового розслідування, який полягає у зборі доказів за допомогою проведення слідчих (розшукових) дій, які відіграють важливу роль під час розслідування кримінальних правопорушень. Однак важливо зауважити, що проведені слідчі (розшукові) дії становлять значущу, але не єдину складову процесу розслідування, адже вони взаємодіють, доповнюють одна одну в контексті організаційної, процесуальної та слідчої діяльності.

Відтак, відповідно до ч. 1 ст. 223 КПК України, «слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні» [5].

О. П. Свінціцька узагальнила досвід розслідування торгівлі людьми і визначила основні слідчі (розшукові) дії для проведення, а саме віднесла до них: «допит потерпілих, затримання і допит підозрюваних, допити свідків, пред'явлення для впізнання потерпілому підозрюваних з метою їх ідентифікації і конкретизації їх функцій у вчиненні злочину, обшуки, судово-медична експертиза» [6, с. 258].

Підтримуємо думку багатьох учених про те, що огляд місця події є першочерговою слідчою (розшуковою) дією. Під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, огляду підлягають:

«1) місця утримання та/або експлуатації потерпілої особи. У разі виявлення потерпілих осіб від торгівлі людьми в місцях їх утримання, такі місця, відповідно, підлягають огляду;

2) транспортні засоби. Зазвичай під час вчинення злочинів зазначеного виду злочинці практично завжди використовують транспортні засоби з метою переміщення потерпілих осіб;

3) місце затримання підозрюваних осіб. Такими місцями можуть бути: транспортні засоби, ділянки місцевості, місця громадського користування, а також місця роботи чи проживання зазначених осіб;

4) загальнодоступна інформація, якщо є підстави вважати, що вона має значення для кримінального провадження, – це, зокрема, інформація, яка міститься на інтернет-сайтах (наприклад, на порнографічних сайтах можуть бути розміщені фотографії потерпілих осіб із пропозиціями надання сексуальних послуг, а також фото- та відеоматеріали порнографічного змісту, які були створені за участю потерпілих осіб, оголошення про запрошення на роботу за кордоном із зазначенням контактної інформації тощо)» [7, с. 101].

Варто зазначити, що свідчення підозрюваного під час допиту є одним з найважливіших і найінформативніших джерел доказів у кримінальному провадженні щодо торгівлі людьми. Вони можуть надати слідчому важливу інформацію про обставини кримінального правопорушення, зокрема про мотиви, механізм вчинення, осіб, причетних до цього кримінального правопорушення, та інші важливі деталі.

Як зазначають М. М. Єфімов та Т. А. Старова, під час допиту підозрюваного на момент розслідування кримінальних правопорушень у сфері торгівлі людьми є можливими три типи ситуацій:

1) підозрюваний дає правдиві свідчення (безконфліктна ситуація);

2) у свідченнях є суперечності;

3) він відмовляється давати свідчення або дає завідомо неправдиві свідчення (гостра конфліктна ситуація) [8, с. 111].

Вважаємо, що під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, важливою слідчою (розшуковою) дією є обшук. Метою обшуку є виявлення та вилучення речових доказів, які можуть допомогти встановити факт вчинення кримінального правопорушення та особу винного. До таких доказів під час розслідування торгівлі людьми можуть належати:

1) трудові договори (контракти) з потерпілими та іншими особами, які підтверджують факт трудової експлуатації;

2) боргові розписки, які свідчать про те, що потерпілий був зобов'язаний працювати за певну плату або виконувати інші умови;

3) документи, що посвідчують особу потерпілих та інших осіб, які можуть допомогти встановити їх особу та місцеперебування;

4) інші предмети, які можуть бути використані для встановлення істини, наприклад, фотографії, відеозаписи, мобільні телефони, комп'ютери тощо.

Після початку кримінального провадження слідчий збирає докази також за допомогою проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Так, відповідно до ч. 1 ст. 246 КПК України «негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом» [5].

В. А. Колесник зазначає, що «негласність слідчих (розшукових) дій означає особливий порядок їх підготовки, проведення, фіксування та зберігання і використання отриманих результатів у режимі прихованості до певного часу від інших осіб, які не причетні до їх проведення» [9, с. 8]. Отже, інформація про проведення негласних слідчих (розшукових) дій є таємною для всіх, крім осіб, які безпосередньо беруть участь у їх проведенні. Це означає, що такі дії не можуть бути розголошені потерпілим, підозрюваним, обвинуваченим, їхніми захисниками, а також будь-яким іншим особам, які не залучені до їх підготовки та проведення.

КПК України закріплює перелік всіх негласних слідчих (розшукових) дій. У нашому дослідженні зазначили, що «з усіх негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених КПК України, під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, можуть бути проведені:

- 1) аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України);
- 2) накладення арешту на кореспонденцію, огляд і виїмка кореспонденції (стст. 261, 262 КПК України);
- 3) зняття інформації з електронних комунікаційних мереж (ст. 263 КПК України);
- 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України);
- 5) обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України);
- 6) спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України);
- 7) моніторинг банківських рахунків (ст. 269-1 КПК України);
- 8) аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України);
- 9) контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України)» [10, с. 52].

Спостереження за особою, річчю або місцем є важливою негласною слідчою (розшуковою) дією, яку часто використовують під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми.

Відповідно до ч. 1 ст. 269 КПК України «для пошуку, фіксації і перевірки під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях може проводитися візуальне спостереження за зазначеними об'єктами або візуальне спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження» [5].

На підставі згаданої вище норми кримінального процесуального закону «можна виділити наступні види спостережень, які можуть бути застосовані під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми:

- 1) спостереження за особою в публічно доступних місцях, яке полягає у візуальному спостереженні за особою, що включає фіксацію її поведінки, контактів з іншими людьми та пересування;

2) спостереження за місцем, яке полягає у візуальному спостереженні за частиною публічно доступного місця, тобто за певною спорудою, будівлею, ділянкою території;

3) спостереження за річчю, яке полягає у візуальному спостереженні за будь-яким предметом матеріального світу, який міг бути пов'язаний із вчиненням кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми» [10, с. 53–54].

Варто зауважити, що під час спостереження як негласної слідчої (розшукової) дії можуть використовуватися спеціальні технічні засоби, які дають змогу отримати інформацію, недоступну для безпосереднього спостереження.

На нашу думку, аудіо-, відеоконтроль особи займає другу сходинку найпоширеніших негласних слідчих (розшукових) дій, які можна провести під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми. Однак потрібно зауважити, що така негласна слідча (розшукова) дія може бути проведена тільки тоді, коли є достатні підстави вважати, що певна особа у будь-який спосіб причетна до вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми. Тобто, на нашу думку, логічним є припущення, що проведенню такої негласно слідчої (розшукової) дії передують ряд проведених інших процесуальних дій.

Згідно зі ст. 260 КПК України «аудіо-, відеоконтроль особи є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться без її відома на підставі ухвали слідчого судді, якщо є достатні підстави вважати, що розмови цієї особи або інші звуки, рухи, дії, пов'язані з її діяльністю або місцем перебування тощо, можуть містити відомості, які мають значення для досудового розслідування» [5].

Необхідно взяти до уваги те, що аудіо-, відеоконтроль особи має деякі особливості проведення, які безпосередньо стосуються того, що «під час досудового розслідування торгівлі людьми переважно проводиться у взаємоз'язку із виконанням спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи, злочинної організації або контролем за вчиненням цього злочину. Оптимальним є здійснення комплексної аудіо-, відео фіксації дій особи (осіб) щодо готування, вчинення протиправних дій, спрямованих на торгівлю людьми. Здійснення аудіоконтролю особи (осіб) меншою мірою забезпечує ідентифікацію осіб, чиї протиправні дії зафіксовані конфідентом» [4, с. 39].

Розглянемо використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми. З цього приводу потрібно наголосити, що КПК України не закріплює поняття «спеціальних знань», тому для його розуміння потрібно звернутися до доктрини.

Так, В. Ю. Шепітько стверджує, що «спеціальні знання – це наукові дані (відомості) або навички об'єктивного характеру, отримані у результаті вищої професійної підготовки, наукової діяльності, досвіду практичної роботи, що відповідають сучасному рівню» [12, с. 11].

Деякі інші вчені розглядають спеціальні знання як «знання, які лежать в основі відповідних спеціальностей та спеціалізацій, набуваються в процесі навчання та практичної діяльності з певної спеціальності» [13, с. 202].

З огляду на наведене вище спеціальні знання – це знання, які потрібні для професійної діяльності в певній галузі. Вони не є загальновідомими, оскільки вимагають спеціальної підготовки та досвіду в певній сфері.

Під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, спеціальні знання використовуються у двох формах, а саме непроцесуальній та процесуальній.

Так, «непроцесуальна форма – це застосування спеціальних знань спеціалістом, слідчим, прокурором, іншими уповноваженими особами під час розслідування злочинів (ідентифікація особи за документом, підготовка графічних додатків до протоколів слідчих (розшукових) дій, використання даних криміналістичної реєстрації тощо)» [14, с. 97].

Зі свого боку процесуальна форма передбачає проведення судової експертизи.

Необхідність використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, обумовлена складністю цього виду кримінальних правопорушень. Як уже згадувалося вище, торгівля людьми часто носить латентний характер та вчиняється за допомогою складних методів і засобів, які в своїй сукупності вимагають спеціальних знань для їх розкриття.

А тому, «коли торгівля людьми відбувається у формі переміщення потерпілого через державний кордон України за допомогою перетину відповідних контрольно-пропускних пунктів, злочинці зазвичай можуть використовувати підроблені документи, які дозволяють їм перетнути державний кордон і, як наслідок, допомагають їм реалізувати свої кримінально протиправні наміри. У таких випадках виникає потреба в залученні спеціалістів для надання допомоги під час виявлення документів, які використовувалися злочинцями для перетину державного кордону, визначення тих з них, які можуть бути підробленими, їх вилучення та направлення для судової експертизи. Якщо ж при торгівлі людьми перетин державного кордону відбувся поза пунктами пропуску через державний кордон України, спеціалісти можуть залучатися для відбирання зразків, які будуть потрібні надалі для проведення дактилоскопічних та трасологічних експертиз» [15, с. 164].

Аналізуючи наявні наукові роботи, можна дійти висновку, що у кримінальних провадженнях щодо торгівлі людьми найчастіше проводяться такі судові експертизи, як судово-медична, судово-психологічна та судово-психіатрична.

Варто зауважити, що під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, яке охоплює відкриття кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, проведення експертиз та інших процесуальних дій, можуть виникати певні труднощі, пов'язані з певними факторами.

Як зазначають І. Сервецький та І. Гальона, «однією з проблем початкової стадії досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, є пошук та аналіз первинної інформації, яка б дала можливість почати кримінального провадження» [16, с. 278]. Підтримуємо таку тезу, адже до відкриття кримінального провадження проводяться організаційно-тактичні та оперативно-розшукові заходи для з'ясування обставин кримінального правопорушення. Ці заходи є

невідкладними та послідовними, що дає можливість максимально повно встановити всі обставини правопорушення.

На нашу думку, щоб ефективно розслідувати кримінальні правопорушення, пов'язані з торгівлею людьми, необхідно спочатку усунути (або хоча б зменшити) причини, що сприяють цьому кримінальному правопорушенню. До таких причин ми можемо віднести:

- 1) економічні: економічна криза в державі, високий рівень безробіття тощо;
- 2) соціальні: низький рівень освіти, насильство в сім'ях, девіантна поведінка батьків тощо;
- 3) психологічні: надмірно жорстокий контроль або навпаки, бездоглядність з боку інших, наприклад, батьків щодо дитини, слабкий емоційний контакт серед членів родини тощо;
- 4) інформаційні: поширення реклам з неправильною інформацією в них, незнання правил працевлаштування тощо;
- 5) правові: недостатнє покарання злочинців, недостатній правовий захист осіб, постраждалих від торгівлі людьми тощо.

Висновки. Отже, на підставі наведеного, можна зробити висновок про те, що початок досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, чітко регламентований нормами КПК України та деякими іншими нормативними актами. Слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії є обов'язковою частиною роботи слідчого та прокурора, яка дає змогу збирати докази для розслідування кримінальних правопорушень, зокрема пов'язаних з торгівлею людьми. До основних слідчих (розшукових) дій, які відіграють важливе значення під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, можна віднести: затримання і допит підозрюваних, допити потерпілих, допити свідків, пред'явлення для впізнання підозрюваних, обшуки, огляд місця події. Зі свого боку основними негласними слідчими (розшуковими) діями, які важливі під час розслідування даних кримінальних правопорушень, є аудіо-, відеоконтроль особи та спостереження за особою, річчю або місцем.

Вважаємо, що усунення проблем досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, зазначених у цій статті, позитивно вплине на досудове розслідування та судовий розгляд кримінальних проваджень за ст. 149 КК України (торгівля людьми).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Скрябін О. М. Особливості розслідування злочинів у сфері торгівлі людьми у кримінальному судочинстві. *Право та державне управління*. 2020. № 4. С. 134–138.
3. Кравченко К. С. Тактика огляду місця події під час розслідування торгівлі людьми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2017. Випуск 45, т. 2. С. 100–102.

Лугіна Н. А., Гонцовська Л. В. Особливості досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми

4. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України від 08.02.2019 № 100. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
6. Свінціцька О. П. Окремі аспекти проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації. *Право і суспільство*. 2018. № 4 (2). С. 256–263.
7. Сандрачук А. А. Окремі аспекти тактики проведення обшуку при розслідуванні торгівлі людьми. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 181–183.
8. Єфімов М. М., Старова Т. А. Організаційно-тактичні особливості допиту підозрюваних під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері торгівлі людьми. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 1. С. 110–113.
9. Колесник В. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення : науково-практичний посібник. Київ : Прецедент. 2014. 135 с.
10. Гонцовська Л. В. Процесуальні та криміналістичні особливості розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми : випускна робота / Державний податковий університет. Ірпінь, 2023. 87 с.
11. Докази та доказування у кримінальному провадженні : навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. Л. : ЛьвДУВС, 2018. 272 с.
12. Шепітько В. Ю. Проблеми використання спеціальних знань крізь призму сучасного кримінального судочинства в Україні. *Судова експертиза*. 2014. № 1. С. 11–18.
13. Кримінальний процесуальний кодекс України : Науково-практичний коментар / Аленін Ю. П., Аркуша Л. І., Басай В. Д., Берназ В. Д. Харків : Одиссей. 2013. 1104 с.
14. Методика розслідування торгівлі людьми: альбом схем / О. І. Герасимів, О. М. Дуфенюк, О. В. Захарова та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 112 с.
15. Реформування кримінального провадження в Україні: кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професорів В. П. Бахіна, В. К. Лисиченка, І. Я. Фрідмана, 19 травня 2023 року. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 320 с.
16. Сервецький І., Гальона І. Тактика пошуку осіб, причетних до вчинення торгівлі людьми. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 277–284.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 1996. № 30. St. 141.
2. Skriabin O. M. Osoblyvosti rozsliduvannia zlochyniv u sferi torhivli liudmy u kryminalnomu sudochynstvi. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2020. № 4. S. 134–138.

Лугіна Н. А., Гонцовська Л. В. Особливості досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми

3. Kravchenko K. S. Taktyka ohliadu mistsia podii pid chas rozsliduvannia torhivli liudmy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*. 2017. V. 45, t. 2. S. 100–102.
4. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia yedynoho obliku v orhanakh (pidrozdilakh) politsii zaiav i povidomlen pro kryminalni pravoporushennia ta inshi podii : nakaz MVS Ukrainy vid 08.02.2019 № 100. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (data zvernennia: 16.12.2023).
5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. St. 88.
6. Svintsitska O. P. Okremi aspekty provedennia slidchykh (rozshukovykh) dii pid chas rozsliduvannia torhivli liudmy z metoiu seksualnoi ekspluatatsii. *Pravo i suspilstvo*. 2018. № 4 (2). S. 256–263.
7. Sandrachuk A. A. Okremi aspekty taktyky provedennia obshuku pry rozsliduvanni torhivli liudmy. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. 2015. № 2. S. 181–183.
8. Yefimov M. M., Starova T. A. Orhanizatsiino-taktychni osoblyvosti dopytu pidozriuvanykh pid chas rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen u sferi torhivli liudmy. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2019. № 1. S. 110–113.
9. Kolesnyk V. A. Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii: kryminalno-protsesualni ta kryminalistychni aspekty pidhotovky i provedennia : nauково-praktychnyi posibnyk. Kyiv : Pretsedent. 2014. 135 s.
10. Hontsovska L. V. Protsesualni ta kryminalistychni osoblyvosti rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen, poviazanykh z torhivleiu liudmy : vypusknna robota. Derzhavnyi podatkovyi universytet. Irpin. 2023. 87 s.
11. Dokazy ta dokazuvannia u kryminalnomu provadzhenni : navch. Posibnyk / R. I. Blahuta, Yu. V. Hutsuliak, O. M. Dufeniuk ta in. L. : LvDUVS, 2018. 272 s.
12. Shepitko V. Yu. Problemy vykorystannia spetsialnykh znan kriz pryzmu suchasnoho kryminalnoho sudochynstva v Ukraini. *Sudova ekspertyza*. 2014. № 1. S. 11–18.
13. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Naukovo-praktychnyi komentar / Alenin Yu. P., Arkusha L. I., Basai V. D., Bernaz V. D. Xarkiv : Odissei, 2013. 1104 s.
14. Metodyka rozsliduvannia torhivli liudmy: albom skhem / O. I. Herasymiv, O. M. Dufeniuk, O. V. Zakharova ta in. Lviv : LvDUVS, 2019. 112 s.
15. Reformuvannia kryminalnoho provadzhennia v Ukraini: kryminalni protsesualni ta kryminalistychni aspekty : materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoï pamiaty profesoriv V. P. Bakhina, V. K. Lysychenka, I. Ya. Fridmana, 19 travnia 2023 roku. Irpin : Derzhavnyi podatkovyi universytet, 2023. 320 s.
16. Servetskyi I., Halona I. Taktyka poshuku osib, prychetnykh do vchynennia torhivli liudmy. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2021. № 2. S. 277–284.

N. A. Luhina, L. V. Hontsovska. PARTICULAR FEATURES OF THE PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES RELATED TO HUMAN TRAFFICKING

The article examines certain features of the pre-trial investigation of criminal offenses related to human trafficking in the theoretical and practical plane. The relevance of the research topic is substantiated from the point of view of a significant increase in cases of criminal offenses related to human trafficking. The current criminal procedural legislation of Ukraine related to the pre-trial investigation of such criminal offenses is analyzed.

An analysis of the opening of criminal proceedings during the investigation of criminal offenses related to human trafficking as the first stage of the pre-trial investigation was carried out. It has been established that the most characteristic feature of the opening of criminal proceedings on the fact of human trafficking is the problem-situational nature caused by the latency of this criminal offense. The peculiarity of the pre-trial investigation of criminal offenses related to human trafficking is outlined, which is that at the time of entering information into the Unified register of court decisions, the composition of such a criminal offense as human trafficking may be ambiguously recognized and therefore an investigation of other criminal offenses may be initiated, which may be related to human trafficking. Investigative (search) actions and covert investigative (search) actions, which are most often carried out during the pre-trial investigation of criminal offenses related to human trafficking, are analyzed. The first group was divided into: detention and questioning of suspects, questioning of victims, questioning of witnesses, presentation for identification of suspects, searches, inspection of the scene of the incident. It was established that the main secret investigative (search) actions that are important during the investigation of these criminal offenses are audio and video monitoring of a person and observation of a person, thing or place. In addition, the article analyzes the examinations conducted during the investigation of such a group of criminal offenses. In particular, we believe that forensic medical, forensic psychological and forensic psychiatric examinations are most in demand.

Key words: human trafficking, pre-trial investigation, investigative (search) actions, secret investigative (search) actions, expertise, criminal proceedings.

Стаття надійшла до редколегії 10 січня 2024 року